

Min berättelse

skriven av frälsningsofficeren Ruth Tufvesson, 2007

Grunden till den uppgift i Frälsningsarmén som blev min, ligger i den kallelse Gud själv gav. Plötsligt som en blixtnöje visste jag "detta är den väg du skall gå."

Uppgiften gällde Frälsningsarméns arbete för döva och synskadade, en av arbetsgrenarna inom FA som har funnits sedan år 1895. Jag visste praktiskt taget ingenting om detta arbete, men jag tog emot kallelsen som en gåva och den känslan och vissheten har följt mig under alla år sen dess.

När detta hände hade jag varit frälsningssoldat i nio år i Helsingborgs kår. Det fanns många ungdomar i kåren och vi var mycket aktiva. Själv var jag juniorsoldatsergeant, kårkadett och jag sålde Stridsropet särskilt på krogen på lördagskvällar. Mitt civila arbete var som barnsköterska i en familj. Jag hade två äldre systrar som var slumsystrar.

Så kom då kallelsen – den 1 februari 1953 – jag var 25 år och på hösten samma år reste jag till Frälsningsarméns Krigsskola i Stockholm.

Antalet kadetter på Krigsskolan det året var 27 stycken, av dessa var 15 kvinnliga kadetter. De manliga kadetterna lyckades bilda en liten musikkår som lät mycket bra. Vi kom alla från enkla förhållanden, vad jag minns hade två Realexamen, annars hade ingen högre studier bakom sig. Varje kadettring hade ett namn, vår ring fick namnet "Herdarna" (samma namn på alla kadettringar det året över hela världen) Den manliga avdelningschefen, major Georg Perry, skrev en kör:

"Att vara herde i Herrens hjord, det är att följa sin Konungs ord.

Att vinna frälsning för världen all, att vara herde det är vårt kall."

När vi anlände till Krigsskolan vid Skeppargatan, var detta en mer eller mindre byggnadsarbetsplats. Genom att antalet kadetter de senaste åren starkt reducerats fanns ju inte längre behov av lika många rum. Man lät istället inreda ett par våningsplan till bostäder för officerare som tjänstgjorde på skolan. Tänk så mycket damm vi städade upp varje dag innan ombyggnaden var färdig! Vi delades upp i brigader med en fjolårskadett som gruppleddare, en så kallad sergeant. De manliga kadetterna utgjorde en brigad, men vi kvinnliga delades i två brigader. Ämnena på schemat var flera men tyngdpunkten var lagd på bibelkunskap, homiletik, fälttjänst och stridsropsföreläsning.

Fälttjänstgöringen var en överenskommelse mellan skolan och Stockholms division att olika kårer skulle ta emot kadetter för träning en termin i taget. Min brigad fick sig tilldelad "5:e kåren" på Vegagatan i Vasastan. Det gällde en vardag i veckan. Då gick det till så att två av oss kadetter gjorde en matsäck på skolan bestående av bröd, smör, pålägg (som gick under namnet Solvalla) och ost. Detta packades in i en "unicabox" och så ställde vi upp till marsch. Marschen gick från Skeppargatan via Östermalmsgatan och fram till Odengatan. OBS att vi gick ute i gatan, där spårvagn och bilar också skulle ha plats. Men vi marscherade glatt med fanan i täten och "unicaboxen" i säkert förvar hos de två kadetter som gick näst längst bak.

På kåren skulle vi två och två besöka hem i Vasastan, be att få sjunga något, läsa Bibeln och be över hemmet. Det kändes väl inte alltid riktigt bra när man visste att det där med sång inte var ens starka sida. Och vad jag minns blev det mest "nej" på våra förfrågningar, vi hade kanske inte alltid samma glädje som Jesu lärjungar när de kom tillbaka och berättade att "andarna hade varit dem underdåniga". Men vid återsamlandet på kåren var vi ändå glada, vi hade gjort vårt bästa och den medhavda matsäcken smakade bra. Det hände ibland att vi uppvaktades med tårta. En man som gick under namnet "Tårt-Karlsson" tyckte antagligen att vi kunde behöva något extra då och då och skänkte oss en tårta. Jag minns en gång när en tårta serverades av en kadett och den elegant gled ner i knä på en annan kadett. Det var ju inte så lustigt just då, men efteråt brukar man kunna se roliga poäng i det mesta.

Åter till samlingen på "5:an". Major Sigvard Ihlar med fru var kårledare och i samband med kaffet gav majoren oss en fin andaktsstund, som gav oss mycket glädje och uppmuntran. Före kvällsmötet, som vi kadetter helst skulle ha ansvaret för, hade vi en stund av stillhet och förberedelse. Vid mötet var uppgifterna fördelade, en hade hand om mötesledningen, en annan predikade, någon sjöng solo och alla övriga förväntades ge sitt vittnesbörd. I våra lokaler fanns vid den tiden inga högtalare och den officer från skolan som fanns i lokalen för att bedöma mötet satt ofta med handen bakom örat som för att höra bättre och som ett tecken till oss, att tala högre.

På söndagarna var ofta alla kadetter tillsammans på någon kår i Stockholm eller dess närhet, eller så var vi hemma på skolan och hade gudstjänst för oss själva. Så kallade fälttåg ute i landsorten ingick också i utbildningen. Vi delades upp i tre grupper (de manliga fortfarande för sig). Jag tillhörde en grupp som fick Skövde som verksamhetsområde. Där fanns en kårledare som var mycket nitisk. Varje stund togs till vara. Vi hade barnmöten, sång och andaktsstunder på industrier, i affärer på dagarna och på kvällarna möten. Därutöver togs alla lediga stunder i anspråk för marsch med affischer på stadens gator. Det var vårvinter med snömodd som gjorde oss våta om fötterna.

Chef på krigsskolan var brigadör Rudolf Lundkvist med fru Karin. Utbildningstiden var från september 1953 till juni 1954.

Vår "orderdag" var den 30 juni 1954. Den dagen var det också total solförmörkelse. Det var en märklig känsla när hela naturen liksom höll andan, fåglarna slutade sjunga och det blev skymning mitt på dagen.

Min order gällde "Arbetet bland döva och blindas i Stockholm".

Några gånger under krigsskoletiden hade jag fått besöka dövarbetet på Upplandsgatan för att få lite inblick i arbetet som väntade. Eftersom allt gått så fort från kallelsen tidigt på året och inträdet på skolan på hösten, hade jag inte hunnit få några förkunskaper, jag hade knappast sett teckenspråket i funktion.

Så började då min bana som dövofficer och det var spännande. Arbetsplatsen var Upplandsgatan 47, därifrån utgick våra uppgifter. Lägenheten som dövarbetet förfogade över var stor, det var två lägenheter sammanslagna. Samlingssalen rymde många, det fanns kontor och två rum som bostad för officerarna. Chefen hade självklart eget rum och vi två övriga fick dela rum.

Under några år i början av 1950 talet hade man på Stockholms expedition tagit emot **sex döva barn i förskoleålder**. Vid denna tid fanns förskolor för döva endast på ett fåtal platser i landet och därför måste barnens skolgång koncentreras till dessa platser. Förskolan var inga internat, därför måste man hitta hem utanför skolan under terminerna, och så blev FA tillfrågade. Det var ett stort ansvar man åtog sig om svaret blev ja. Åtskilligt behövde anskaffas, sängar, sänglinne, leksaker mm. Kontoret flyttades till en grannlägenhet och barnen fick så överta det ena rummet. Men från orderdagen, den sista juni och till dess förskolan öppnande, när barnen skulle komma till oss, återstod några veckor.

De veckorna med undantag för ett par veckors semester ägnades åt insamling av medel till verksamheten. Man skickades iväg med insamlingslista till förorter och villaområden. Österskär minns jag särskilt och Danderyd, även platser mellan Stockholm och Södertälje. På tåget till och från de olika platserna förberedde jag de läxor man som provlöjtnant hade att skriva och regelbundet insända till krigsskolan.

Så blev det höst och sex flickor anlände från olika platser, Mariestad var nog platsen längst bort. Barnen var små personligheter med olika temperament, olika bakgrund och hemförhållanden. Ingen av flickorna hade döva föräldrar eller andra döva anhöriga, följaktligen hade de inte heller något riktigt teckenspråk. De hade gjort sig förstådda med mer eller mindre hemgjorda tecken. Men det dröjde inte länge innan barnen hade tillägnat sig ett rejält förråd av vedertagna tecken. Nu var det alltså vårt ansvar att se till att barnen fick all den omvårdnad de behövde, vi var ju ersättare

för hemmet. Vi var tre officerare placerade på dövexpeditionen. Men alla övriga uppgifter skulle också skötas, så det blev endast en av oss åt gången som ägnade sig åt barnen. Det gällde alltså att se till att barnen kom i ordning på morgonen, att de fick sin frukost, klä på sig kunde de själva, de var alla sex år. Den stora påfrestningen varje morgon var promenaden till förskolan, som låg på Linnégatan på Östermalm.

Vi gick från Upplandsgatan i Vasastan och till Östermalm. Det betydde Drottninggatan – Tegnérgatan över Eriksbergssplan där två gator möts, Humlegårdsgatan och så in i Humlegården där man drog en suck av lättnad. Visst förmanade vi barnen att gå lugnt, ändå hände det att någon slet sig och sprang före. Då kunde man bara hoppas att de stannade vid trottoarkanten, att ropa tjänade ju ingenting till. Men allt gick bra, inga incidenter hände. Barnen lämnades på skolan för att sedan hämtas kl.14.00 och promenad samma väg tillbaka. På skolan hade de ätit middag så efter ett mellanmål och om vädret var något så när ut igen för lek och frisk luft. Vi hade nära till Vasaparken och på vintern fanns en isbana där som barnen uppskattade. En helg i månaden fick barnen åka till sina hem, de for då på fredag eftermiddag och återkom söndag kväll. Visst var det lite tårar när barnet lämnades kanske både hos barn och hos föräldrar, men det gick fort över. Föräldrarna såg ju att barnen hade det bra hos Frälsningsarmén, något som vi fick många bevis på. Två terminer var barnen hos oss, sedan väntade den obligatoriska skolan som för samtliga blev dövskolan Manilla på Djurgården i Stockholm, grundad av Per-Aron Borg i slutet av 1800-talet.

Men åter till mitt första år i arbetet på Stockholmsexpeditionen. Det traditionella arbetet d.v.s. ledsagning, tolkning, besök, gudstjänstliv och samlingar skulle fungera. För en nybörjare, som jag helt okunnig i teckenspråk, var ledsagning en lämplig uppgift. Men vissa regler gäller även i detta. Man ska aldrig gripa tag i den blindes arm och föra personen framför sig, utan man låter den blinde lägga sin arm lätt under ens egen och jag leder framåt. De blinda ringde till oss och bad om ledsagning i olika ärenden som till läkare, tandläkare, för inköp eller till stationen för att resa någonstans. Någon praktisk hjälp från samhället fanns inte då, inte heller färdtjänst.

Vi hade samlingar för blinda varje vecka och det betydde hämtning i hemmet, resa till Upplandsgatan och efter samlingens slut ledsagning hem. Ofta var det min uppgift att åka fram och tillbaka till Vällingby, resan tog 2½ timme. För att kunna möta alla som ville komma till samlingarna fanns några vänner som kunde ta ledigt från sina arbeten och hjälpa till. En medlem av familjen Bonnier ställde sin bil med privatchaufför till förfogande för hämtning och lämning.

Vid samlingarna förekom mycket sång och musik. Blinda tycker om att sjunga och är ofta duktiga på musikens område. Till nästan varje samling kom en blind kyrkosångerska, som gladd oss med sin sång. Högläsning förekom och likaså besök av någon som berättade och sjöng. Ja, det var glädjefyllda stunder. På kvällen samma dag hade vi samling för döva, vi benämnde samlingen symöte, men så mycket av handarbete förekom inte, händerna behövdes ju för att prata med! Det var mer social samvaro dit både män och kvinnor var välkomna och kvällen avslutades med en andaktsstund. Varje söndag välkomnades döva till gudstjänst i lokalen på Upplandsgatan. Allting i mötet förekom på teckenspråket, men vi använde också talat språk.

Som jag nämnt hade jag inga som helst förkunskaper i teckenspråket, men på krigsskolan tränade jag på **handalfabetet**, det gick ganska bra. Handalfabetet består i att man formar sin hand på olika sätt för varje bokstav och det används i huvudsak för att teckna namn på personer och platser.

Utbildning i teckenspråk förekom inte vid denna tid. Inom Frälsningsarmén hände det att på platser där dövarbete fanns frälsningssoldater blev intresserade och bad om undervisning av dövofficerarna. För den som var ny i arbetet gällde det att snappa upp tecken från de döva själva, och över huvudtaget där teckenspråk förekom, i gudstjänster och samtal. Lite av tur tyckte jag mig ha när jag kom till arbetet, att en sjukskriven dövofficer Elsa bodde på expeditionen. Hon blev ombedd av chefen att ta sig an mig för inläring av teckenspråket. Jag fick skriva ner det vittnesbörd jag ville ha på söndagen. Ord för ord gick Elsa och jag sedan igenom tecknen så att jag kunde framföra det enkla talet. Det var en effektiv inlärningsmetod, som jag var tacksam för. De

äldre kamraterna som redan behärskade teckenspråket hade att ta hand om tolkuppdragen och de var många. **Vid denna tid fanns inga andra anställda tolkar, de som fanns var Frälsningsarméns dövofficerare, en diakonissa i stockholmsdistriktet och så anhöriga till döva.** Uppdragen gällde allt i livet, från att få en förklaring på ett brev skrivet på kanslispenska, till att närvara vid operationer där patienten var vaken. Överhuvudtaget hängde många dövas hela liv samman med Frälsningsarmén. Vi anordnade fester där vi först kontaktade olika firmor och bad om matvaror, som vi sedan tillagade och åt, det uppskattades mycket. Många döva var ensamstående. Utflykter över dagen till platser i stockholmsområdet hörde till traditionerna i en tid när sådant inte var så vanligt. Ja, vi levde verkligen med döva och synskadades liv i helg och söcken. Så gick det första året i tjänsten, det var jobbigt men intressant och lärorikt.

Det kom nya order – till sundsvallsdistriktet med säte i Sundsvall. Dövarbetet hade Sverige indelat i distrikt med en centralpunkt varifrån arbetet utgår. Det nordligaste distriktet var då Umeå och det sydligaste Malmö. Den kamrat jag då fick var nyutnämnd chef. Vårt distrikt omfattade Medelpad, Ångermanland, Jämtland och Hälsingland. Två gånger om året gjorde vi mötesresor ut i distriktet. En resplan gjordes upp och tillsändes divisionshögkvarteret som godkände planen och sände den vidare till berörda kårer. Kårledarna planerade så möten antingen på kåren eller på någon utpost. Ofta hade vi bidragsgivare på platserna och vår tidning Effata (ordet finns i Bibeln och betyder "upplåt dig") medföljde alltid och såldes på tåg och i möten. På de platser där det fanns döva och blinda inbjöds dessa till mötena och allt tolkades till teckenspråk. Den tid vi hade på dagarna använde vi till att besöka döva och blinda. Officerskamraterna på kåren tog emot oss med stor vänlighet. Inte alltid kunde vi få logi på kårerna på grund av platsbrist, men då fanns det soldater eller vänner som ställde upp. I norrland var det vanligt med "kaffe på säng" på morgon – kaffe med kakor. Det var en ny erfarenhet för mig som skåning.

Så kunde vi vara **på resa i distriktet** ett par veckor åt det ena hållet, så hem några dagar, för att sedan resa åt det andra hållet. I mötena upptogs en kollekt till dövarbetet eller så delade vi kollekten med kåren. Under flera år hade officerarna i sundsvallsdistrikt gjort en kollekteringsresa per cykel. Vi ansåg oss vilja följa traditionen, varför vi polletterade våra cyklar på tåget till en plats inåt landet, Bispgården. Platsen ligger ca 8 mil från Sundsvall. Detta var på sensommaren och så började färden på cykel tillbaka och vad jag minns hade vi tur med vädret. Vad skulle vi annars ha gjort, utlämnade som vi var? Vi stannade alltså vid hus och gårdar efter vägen och bad om bidrag till vårt arbete. Visst var människor vänliga och generösa, jag kan inte minnas att någon nekade ge fastän man kanske inte visste så mycket om Frälsningsarmén. Men vi kunde ju omöjligen hinna avverka de 8 milen på en dag, så det gällde att få logi för natten. Vi bad frimodigt om detta hos människor vi inte kände och de öppnade sina hem för oss.

Ja, den resan var också en erfarenhet för mig, så här efteråt kan man ju fundera om vi inte kunnat få in motsvarande summa pengar på närmare håll. Vi i FA är kanske ibland lite för angelägna om att bevara traditionen för dess egen skull. I Sundsvall lärde jag mig äta surströmming och det ser ut att bli en livslång kärlek.

Hösten 1956 gjordes en extra resa i distriktet. Vi bad Rosa Zetterberg medfölja och vara vår talare. Rosa Z. var fältsergeant i FA och hon var blind. Hon sade sig vara världens lyckligaste människa och man lyssnade gärna till hennes livsberättelse. Det var jag som medföljde på resan som ledsagare och mötesledare. Vad jag särskilt minns från den resan är det som då hände ute i världen: Ungernrevolten med allt lidande den medförde, människor på flykt, som också berörde vårt land genom alla flyktingar som kom hit.

Våren 1958 blev jag lånad ner till Stockholms expedition. Man gjorde så ibland från ledarhåll, man tog där det fanns officerare och placerade där det fattades. Då 1958 hade vi inte längre hand om förskolan i Stockholm, men uppgifterna räckte till ändå. Om inte annat så fick vi ge oss ut för att samla medel till arbetet, något som alltid låg över oss. Jag var som sagt lånad från Sundsvall till

Stockholm, men mina tillhörigheter, som inte var så många då, packades och sändes direkt till Göteborg.

Till Göteborg hade jag fått order från och med hösten 1958. Jag blev glad över ordern, det betydde att jag kom närmare mitt hem och mina anhöriga. Visserligen blev besöken inte så många, restriktionerna var hårda då, men det kändes ändå väldigt bra att vara på västkusten. Resorna där, platser som Gravarna (Kungshamn) och Smögen, vilken natur och vilka starka vittnesbörd man fick höra från fiskare som var frälsningssoldater som kämpat mot havet och som hade en tro som bar.

Göteborgsdistriktet var stort till omfånget: Västergötland, Halland, Dalsland och Bohuslän. I Vänersborg fanns specialskola för döva där vi hade julfest varje år och i Öxnered fanns ett hem för döva varav ett par också var blinda, de regelbundna besöken där var mycket uppskattade. Arbetet i distriktet bedrevs på i stort sett samma sätt med resor, gudstjänster, besök, tolkuppdrag, begravningsgudstjänster, Effataförsäljning och insamling av medel. I Göteborg tillhörde vi 1:a kåren, som soldater. I Göteborg fanns flera kårer och en slumstation, manligt socialt arbete, pojkhem, barnhem och divisionshögkvarter. Det blev bara ett år för mig i Göteborg 1958-1959. Men jag skulle komma tillbaka senare.

Min chef och jag fick följas åt till Umeå. Expeditionen hade öppnats så sent som 1944. Övriga expeditioner öppnades på tidigt 1900-tal. De två officerarna som började arbetet i Umeå hade varit kvar sedan starten, alltså i 15 år. När vi kom dit möttes vi till en början av attityden, att "vi ville ha kvar de förra officerarna", men så småningom accepterades vi fullt ut. Eftersom Umeå var den nordligaste expeditionen, betydde det att allt ovanför Umeå var vårt distrikt. Som jämförelse om Stockholmsdistriktet hade haft samma yta, hade det gått ända ner till Malmö. Vi skulle alltså resa i detta stora distrikt med Kiruna längst bort.

Kiruna var då Europas största stad till ytan, 12 mil, skogen var oändlig, och när vi första gången reste dit upp hade vi skog på båda sidor om tåget, mil efter mil, trots att vi mötts av skylten "Kiruna stadsgräns"! Vi tittade på varandra...

Umeå kom senare att omfatta en ännu större areal än Kiruna. Umeå har ju fått epitetet "björkarnas stad" och gör skäl för namnet, en liten vacker stad präglad av skollivet. Vid den tiden 1960 blev Umeå universitetsstad.

Dövarbetet hyrde en våning i en villa där vi hade bostad och samlingssal för vårt folk. Det kändes meningsfullt att besöka de olika platserna, möta officerskamrater som genom avstånden blev ganska isolerade men framför allt kunna samla döva till gudstjänst och även besöka hemmen. I Kiruna fanns en ganska stor grupp döva likaså i Luleå. Tiden i Umeå var en fin tid men blev kort, ett och ett halvt år för min del.

Men en händelse den 14 november 1959 kunde ha blivit slutet på min livsresa. Min chef och jag besökte en kår där en av kamraterna just tagit sitt körkort och köpt bil. Det var på senhösten och den första snön hade kommit, så det var isfläckar på vägarna. Vi hade haft möte på kvällen på en utpost och var på väg tillbaka till kåren, när den som körde bilen upptäckte att hon höll på att köra förbi avtagsvägen som ledde hem. Hon tvärbromsade med påföljd att bilen började "jazza" på vägen för att sedan gå av vägen, hamna först på ena sidan i terrängen och till sist slå över på taket. Det blev först dödstyst i bilen, sedan började vi slå på fönster och dörrar (det var en två dörrars bil). Vi kom ut, omtumlade, med skärsår. Min bonnett hade spruckit, kanske räddade den mitt huvud. Förbipasserande bilister stannade så vi fick hjälp att komma hem till kåren. Dagen efter kom chocken i form av tårar men vi fortsatte vår resa i distriktet och när de döva på en plats där vi hade gudstjänst fick höra vad som hänt tecknade en kvinna: Det var Gud som beskyddade er, han såg att vi döva behöver er.

I Norrland är antalet dövblinda flera än i övriga Sverige. Många har forskat i orsaken. Man menar att det kommit in för lite nytt blod i befolkningen. Döv- och blindheten är också ärftligt betingad. Dövheten kan vara medfödd och så småningom visar sig synskadan genom ett begränsat synfält

och där synen till slut helt försvinner. Sjukdomen heter Retinitis Pigmentosa, vardagligt kallad kikarsyn. Gruppen dövblinda är ingen homogen grupp. Utgångsläget är olika.

Den första gruppen är de som föds döva, de har teckenspråket som första språk. När synskadan kommer har man teckenspråket kvar och så länge det finns syn- rester kan man se vad som sägs genom att sitta nära. Om det sedan blir total blindhet kan man kommunicera genom att fatta den dövblindes hand, göra tecknen och den dövblinde följer med i det som sägs. Ovan nämnda grupp har gått i specialskola för döva som fanns/finns i Stockholm, Lund, Vänersborg, Härnösand och Örebro.

Den andra gruppen är de blind-döva. De föds blinda och går i blindskolor för att lära sig punkt skrift. Det fanns en skola i landet för blinda, Tomtebodavägen i Solna, och skolan var internat. Skolan blev nerlagd på 1980- talet och eleverna integrerades i vanliga skolor i hemkommunerna. Detta skedde främst beroende av föräldrarnas önskan.

Louis Braille var fransman, själv blind som år 1825 konstruerade punktskriften. Den är uppbyggd av 6 punkter och av dessa kan man göra 63 olika kombinationer, även siffertecken. Om den blinda senare drabbades av dövhet och en hörapparat inte längre hjälper, då finns ju talet kvar och även förmågan att läsa punktskrift. Praktiskt taget all slags litteratur finns tillgänglig på punktskrift. Under åren har åtskilliga hjälpmedel för döva och blinda tagits fram. Från Amerika har Frälsningsarmén rekvirerat en samtalsapparat som bygger på punktskrift. Då sitter den dövblinda på ena sidan apparaten och avläser en liten metallplatta där punkterna kommer upp, på andra sidan apparaten finns ett tangentbord, där en seende eller synskadad kan skriva eftersom de sex punkterna för punktskrift också finns på apparaten.

Den tredje gruppen dövblinda är de vuxendövblinda. De som i vuxen ålder både kunde höra och se, men sedan drabbats av det dubbla handikappet. De har ofta en extra svår situation, de har ju varken teckenspråk eller punktskrift som kommunikations hjälpmedel. Men å andra sida har de som vuxna talet och kan göra sig förstådda själva och eftersom de ju vet hur versaler ser ut kan man skriva dessa i handen. En plastplatta med versalerna i relief har tagits fram och genom att föra den dövblindes fingrar över bokstäverna kan man samtala även om det går långsamt.

I februari 1961 är jag tillbaka i Stockholm. Såväl de döva som de synskadade sökte sig till de större orterna och många ville bo i Stockholm, Göteborg och Malmö. Här fanns ju möjligheterna till arbete och socialt liv och föreningslivet blomnade. Under åren i Stockholm, hösten 1963 blev jag igen lånad till ett annat distrikt. Nu gällde det Gävle distrikt, där en av kamraterna blivit sjuk och resan ut i distriktet förestod, alltså blev det jag som fick medfölja till några platser i Dalarna. Det var otroligt kallt, i Malugn var det minus 30 grader, men vi kämpade i kylan, hämtade de penningbidrag som mest fabrikanterna där gav, bidrag som vi så väl behövde. Ytterligare ett minne därifrån är en historisk händelse. När vi avslutat mötet på kvällen och kom upp i bostaden fick vi höra på radion att president John F. Kennedy i Amerika hade mördats. Det hände den 22 november 1963.

En ny epok i mitt liv.

Efter att ha varit assistent på dövexpeditioner i 11 år fick jag ansvaret för en egen expedition. Jag visste ju att den dagen skulle komma men hade egentligen aldrig sett fram emot det med någon särskild förväntan. Ansvaret skulle ju bara bli så mycket större.

Det distrikt jag kom till i **februari 1965** var det gamla **Sundsvalls distrikt**, som jag kände till från tidigare år. Det som förändrats var att centralpunkten för arbetet flyttats från Sundsvall till **Örnsköldsvik**. Orsaken var att många döva flyttat från Sundsvall till just Örnsköldsvik, där möjligheter till arbete var flera, där fanns den stora industrin Hägglunds i Gullänget utanför Örnsköldsvik. Men distriktet var detsamma. Jag anlände i mitten av februari och möttes av en väldig kyla. Dag efter dag visade termometern minus 30 grader och röken steg rakt upp ur skorstenarna.

Under alla år som dövarbetet funnits har det förväntats att varje expedition tar ansvar för sin egen ekonomi och ser till att de medel som behövs kommer in. När jag kom till Örnsköldsvik fanns inte många kronor i kassan, så det gällde att sätta igång direkt. Jag ordnade med försäljningar både i Sundsvall och i Örnsköldsvik som gav inkomst.

I Norrland anordnade man s.k. "symöten", en grupp vänner bakade sedan inbjöd man till dessa möten där man ofta också hade lotterier, där all inkomst tillföll dövarbetet. Där fanns också ett dövförbund, samt vänner till arbetet som kvartalsvis samlades och gav bidrag. Vid resorna i distriktet gavs kollekten till oss och på de olika platserna fanns bidragsgivare.

Jag kan inte minnas att jag någon gång misströstade när det gällde ekonomin. Jag arbetade, Gud välsignade och ingenting har fattats mig någonsin.

Till Örnsköldsviks distrikt hörde också **Härnösand, där fanns en dövskola**, som vi regelbundet besökte för att ha söndagsskola. Det var rektorn på skolan som tog initiativet och bad oss komma. Jag kände ju till den från mina tidigare år i distriktet 1955-1958. Flanellografen var ett utmärkt undervisningsmaterial, just för döva barn. I Härnösand fanns också ett hem för döva varav en del var blinda också. Varannan söndag åkte jag bussen till Härnösand, hade en lektion i söndagsskolan på dövskolan, blev bjuden på lunch där och tog sedan promenad till andra sidan staden där dövhemmet fanns. Vid gudstjänsten på hemmet fick de dövblinda sitta på rad och teckna till varandra som en kedja med en som tecknade före. Det brukade vara någon ur personalen, själv stod jag framför gruppen och förkunnade Ordet. Allt var uppskattat.

Ganska ofta blev jag ombedd att tolka begravningsgudstjänster, det kunde gälla någon mindre ort många mil bort eftersom distriktet var stort. Många döva och synskadade bodde ensamt och isolerade och fick sällan besök. En god vän till arbetet i Örnsköldsvik ställde sig själv och sin bil till förfogande och vi kunde ta en dag för besök ute i stugorna. Så tacksamt det var att komma och sitta en stund, kanske bli bjudna på en kopp kaffe och så ge en hälsning med påminnelse om Guds kärlek.

Efter 3½ år i Örnsköldsvikdistriktet blev det **förflyttning söderut igen till Göteborgs distrikt**. Därifrån hade jag fina minnen från året 1958-59. Dessutom kom jag ju återigen närmare mitt hem i Skåne. Jag hade rest nattåg från Örnsköldsvik, alla tillhörigheter var sända i förväg. När jag packade upp på kvällen första dagen och kopplat in radion fick jag höra om vad som hänt under dagen: Rysslands intåg i Tjeckoslovakien. Det var i augusti 1968.

Uppgifterna som väntade nu i Göteborg var i stort sett de samma som förut. Vi har nog arbetat ganska traditionellt genom åren i dövarbetet, det finns knappast någon anledning att ändra på det som är bra och fungerar. Såväl i Örnsköldsvik som nu i Göteborg fanns det **intresse för kurser i teckenspråk** och vi samordnade sådana. Såväl frälsningssoldater som anhöriga till döva var med. Genom att döva barn endast tillbringade skolloven i hemmen, hade inte anhöriga möjlighet att tillägna sig så mycket av teckenspråket.

På ett par platser var jag förmyndare respektive godman för döva, både den uppgiften och kurserna, gav inkomster till arbetet. Som tolk i tingsrätt/hovrätt blev man arvoderad, övriga tolkningar utfördes utan kostnad för den döva eller samhället.

I en mindre stad fanns **en ung familj där föräldrarna var döva men sonen Sven 8 år hörande och gick i skolan**. Där hade man upptäckt att Sven var musikalisk och när föräldrarna fick höra det inköpte de en orgel till Sven. När jag kom på besök till hemmet satte sig Sven vid orgeln och spelade och föräldrarnas stolthet gick inte att ta miste på, trots att de själva inte hörde. Sven var känd och omtyckt i staden. Han sprang som en liten vessla och en dag kilade han upp till tidningsredaktionen och ställde frågan: "Vad skall man kunna för att ni skall skriva i tidningen om en?" "Vad kan du?", blev motfrågan. "Jag kan teckenspråket", svarade Sven. "Då skriver vi om det", sa tidningsmannen och så blev Sven fotograferad och kom på tidningens första sida. Där kunde man läsa att Svens

första språk var teckenspråket och Sven berättade att han tolkade för sina föräldrar i olika situationer. Jag har ofta undrat hur det har gått för Sven i livet, han hade stora förutsättningar att gå långt.

Den andliga vården av vårt folk kändes viktig.

Eftersom Frälsningsarmén och Svenska kyrkan var de enda som hade regelbundna gudstjänster för döva på teckenspråk syntes ansvaret stort. Hur ofta när jag stod framför de döva med evangeliet tänkte jag: hur mycket av det jag försöker förmedla med mina tecken når fram, når det innersta? Som hörande påverkas man av musik, av sång, som gör själen öppen, känslig och mottaglig, men här är ju den döva utestängd.

En händelse i Göteborg gav mig klart bevis på att när jag känner som om ord/tecken inte räcker till, där tar Guds ande vid och förklarar! Jag hade inbjudit de döva till helgelsemöte på 1:a kåren i Göteborg. Vanligaste var annars att vi hade enskilda gudstjänster på expeditionen, jag tolkade predikan liksom allt annat i mötet. Plötsligt fick jag se att en av de döva männen tecknar något: "Jag vill bli frälst, jag vill be vid botbänken." Så när predikan var över knäböjde vi och bad om frälsning och jag vågar påstå att där mötte Gud en själ till frälsning. När vi rest oss från bönen tecknade mannen: "I morgon skall jag gå till bokhandeln och köpa ett Nya Testamente som jag alltid skall bära på mig." Han fick Bibeln som gåva av dövarbetet. Han förblev verkligen också en god kristen.

Efter något över tre år i Göteborg kom nya order, som skulle bli de sista i tjänsten.

Tillbaka till **Stockholm** fick jag **ansvar för stockholmsdistriktet, samt assisterande sekreterare för dövarbetet.**

Man hade från myndighetshåll börjat inse behovet av heltidsanställda tolkar för döva, efter påtryckningar från de dövas egna organisationer. Alltså tog **Skolöverstyrelsen initiativ till kurser** för tolkar där vi i Frälsningsarmén passade in med de kunskaper och den erfarenhet vi hade. För övrigt var deltagarna mest anhöriga till döva som hade fått teckenspråket "gratis". Den första kursen 1969 var förlagd till Västanviks folkhögskola, Leksand, de dövas egen kursgård och till Stockholm. Kursen innefattade många begivenheter: föreläsningar, studiebesök, nyheter i teckenspråket och förstås träning i teckenspråk där den största svårigheten är att avläsa tecken.

I slutet av 70- talet bildades en **tolkcentral i Stockholm som landstinget ansvarade för**. Några fasta tolkar anställdes vilket dock inte täckte behovet, vi i Frälsningsarmén hade fortfarande fullt upp. Nu var skillnaden den att våra tjänster arvoderades, vilket betydde en verklig lättnad ekonomiskt, vi behövde inte längre tänka på att få in pengar, utan kunde ge all tid åt folket. Att behovet av tolkar ökade betydde inte att döva hade blivit mer hjälplösa och beroende än förut. Det hade snarare med samhällsutvecklingen att göra, döva hade möjlighet till utökad skolgång även på universitetsnivå, där krävdes tolkar, och många fler yrken stod öppna för döva, som när de introducerades på arbetsplatsen behövde tolk.

Föreningslivet bland handikappade har alltid varit starkt. Behovet av att vara med likasinnade där alla förstår varandra är stort. Så därför finns: Dövas förening, Dövas pensionärsförening, Dövas kvinnoförening, Vuxen - dövas förening, Döv - blindas förening bildad på 60 talet, Blindas förening - senare ändrad till Synskadades förening. Från Frälsningsarmén besökte vi de olika föreningarna när vi hade tillfälle, det var ju också ett sätt för oss att få nya kontakter som i många fall ledde till nya mötesdeltagare.

Nya lagar: I mitten på 50-talet kom en lag som förbjöd ordet dövstum som begrepp. Man hade kommit underfund med att en döv person, sällan dessutom var stum, talsvårigheterna var en följd av dövheten, döva visste helt enkelt inte hur man använde rösten rätt. Men det är alltid svårt att få bort gamla begrepp och fortfarande efter 50 år kan man möta ordet dövstum, ofta i media. På 70-talet enades man i blindföreningarna att ordet blind skulle försvinna ur vokabulären och ersättas av synskadad som man tyckte var mer adekvat och lät mjukare. När det gäller synskador är

gradskillnaderna stora och många blir ju aldrig helt blinda. Och vi som arbetar bland handikappade har att vara följsamma och rätta oss efter deras önskemål.

Många människor som själva inte haft så mycket beröring med handikappade, kan ibland tänka att handikappade skulle vara mer deprimerade, tungsinta och rentav se döden som en befrielse. Men så är det verkligen inte, **vårt folk är som regel glada, livsbejakande, intresserade av allt som rör sig i tiden**. Visst kan det uppstå kriser, som om en person varit fullt seende och så plötsligt en dag förlorar synen, då kan det bli mörkt i dubbel bemärkelse. Men människan har en förunderlig förmåga att ta sig upp och genom det svåra.

Så är jag då år 1971 tillbaka i Stockholm, där min tjänst en gång började. Jag mötte de gamla vännerna bland döva, synskadade och dövblinda och jag mötte nya vänner. Jag fick ta del av deras bekymmer och glädjeämnen och dela deras vardag. Jag fick vara tolk i alla de situationer som uppstår i livet från vaggan till graven. Som tolk i Frälsningsarmén är jag aldrig enbart tolk, jag är kurator och rådgivande, och om man ber om det, är jag en som man anför tror sig åt och litar på, då vi ju har tystnadsplikt.

Som jag nämnde i början startade **dövarbetet i Frälsningsarmén år 1895**. Det var **resultatet av ett behov – behovet av evangelium för döva förmedlat på deras eget språk – teckenspråket**. Många har under åren tjänat i arbetet, jag böjer mitt huvud i vördnad för dem. Vi senare tids officerare har många gånger fått möta uppskattning och tacksamhet för vad våra föregångare gav.

Av dövarbetets nära 100 år, **när jag pensionerades hade jag fått vara med i 40 år, vara med och skriva dövarbetets historia**. Tanken svindlar!

Den 10 juni 1994 blev jag avtackad för min tjänst, det skedde på Vasakåren.

Major Else Andersson var då sekreterare i arbetet för döva och synskadade. Major Per-Olof Malmberg var socialchef. **Dövarbetet var min kallelse och min glädje. Jag har älskat mitt arbete och jag har älskat att arbeta.**

Jag har växt upp i den skånska myllan, jag har sett mina föräldrars kamp för det dagliga brödet, och jag har respekt för arbetet. Jag har aldrig tagit något för givet, ingenting i livet är självklart.

Allt har sitt pris, så också ensamheten. I norrland, mil efter mil genom täta granskogar och inför oändliga snövidder har jag känt ensamheten krama mitt hjärta. Men det blev rätt ändå.

Margareta Holmgren, min ungdomstids bibelstudieledare skriver i en prosadikt:

”Den som nås av Guds hand, av Hans bud, kan inte bestämma själv över sitt liv.

Att äga en kallelse ovanifrån är att ständigt ha Någon att dela drömmarna med, dela glädjen och bördorna med!”

Mitt tack går till Gud, till Frälsningsarmén, till mina anhöriga, ja till alla som gjort mitt liv så rikt.

Stockholm i maj 2007.

Ruth Tufvesson